

Artikkel i Aftenposten lørdag 10. oktober 1992.

ANSVAR FOR HELHET

av statsminister Gro Harlem Brundtland

De første kommentarene fra partiene på Stortinget til budsjettforslaget for 1993 spriker i alle retninger. Høyre og Fremskrittspartiet sier at underskuddet er for stort. Samtidig mener de at reduksjonen i forsvarsbudsjettet er for sterk og at det ikke er nok lettelser i skatter og avgifter som kan stimulere næringslivet. Kristelig Folkeparti uttrykker også bekymring for underskuddet, men går sterkt mot kuttet i u-hjelpen og ønsker flere penger til barnefamiliene. Senterpartiet er forarget over at forbrukersubsidiene til melk bygges ned, og ser ut til å glemme at nokså mange av de 13 milliarder kroner landbruket får i 1993 er knyttet til melkeproduksjonen. SV vil ha mer penger både til u-hjelp, barnefamilier og mange andre gode formål.

TV, radio og aviser gir stor oppmerksomhet til grupper som ikke har fått sine spesielle ønsker oppfylt. Mange må få inntrykk av at det nå blir store tilbakeslag for mange. Sannheten er jo at de aller fleste - også barnefamilier og pensjonister - til neste år vil kunne videreføre den høye levestandard vi har i Norge. For barnefamiliene betyr lengre fødselspermisjon, flere barnehager og bedre tilsyn for småskolebarn i sum mye mer for økonomien enn melkeprisen. Medregnet at prisen på lettmelk og skummet melk går opp, blir den samlede prisstigningen i Norge neste år på bare 2 prosent. Med lønninger og pensjoner som øker med 2- 2 1/2 prosent, får faktisk de fleste litt mer å rutte med.

Når vi vurderer det økonomiske opplegget for 1993, kan vi ikke overse de dramatiske økonomiske begivenheter i vår nære omverden. I Finland og Sverige vil barnefamilier og pensjonister få en reell og merkbar nedgang i sin levestandard på grunn av omfattende nedskjæringer i offentlige overføringer.

Budsjettene må reduseres med ti-talls milliarder for å skape ny tillit til landets økonomi, slik at de skyhøye rentene kan bringes nedover.

Tilliten til norsk økonomi er avgjørende. Bare på den måten kan vi unngå økte renter, og etterhvert få rentene nedover. I budsjettet har det vært viktig å holde utgiftsveksten lavere enn veksten i vår verdiskaping. Den nye satsing på økt sysselsetting, i samsvar med forslagene fra Sysselsettingsutvalget, har Regjeringen derfor funnet plass til ved å skjære ned på budsjettposter som betyr mindre for sysselsettingen.

Arbeiderpartiet har bare 63 representanter i Stortinget. For hver budsjettpost Regjeringen skal få vedtatt, må vi ha støtte fra andre partier i Stortinget. Vi inviterer til samarbeid, ikke minst med de som i 1990 mente det var riktig at Arbeiderpartiet skulle danne Regjering, SV og Senterpartiet. Det må være samarbeid om forsvarlige helhetsløsninger, som ikke svekker budsjettet og den tillit vi nå trenger for norsk økonomi. I den grad det er nødvendig for helheten, kan Arbeiderpartiet selvsagt ikke utelukke støtte fra noen til forslag vi selv har lagt fram.

Det er en sentral del av Regjeringens helhetspolitikk å sikre grunnlaget for fortsatt lav pris- og kostnadsstigning. Da må vi ha et tillitsfullt samarbeid med organisasjonene i arbeidslivet. Å følge opp de tiltak som var forutsetninger for vårens nøkterne oppgjør er derfor helt sentralt. I denne sammenheng er det grunn også til å minne om at lønn under sykdom i Norge er en rettighet som er avtalefestet for store grupper i privat næringsliv og for alle offentlige ansatte. Det er ikke en sak for staten og Folketrygden alene. Man kan ikke innføre karensdager - dvs. at det ikke gis betaling for de første dagers sykefravær - uten lovvedtak som setter de nåværende avtaler ut av kraft.

Det er tvilsomt juridisk og vil åpenbart svekke mulighetene til å få arbeidstakernes organisasjoner, LO, AF og YS, med på fortsatt lav

kostnadsvekst. Vinningen på kostnadssiden av to karensdager, kan slik sett meget raskt bli spist opp av økte kostnader på andre måter. Gjennom samarbeid mellom organisasjonene, er faktisk sykefraværet på veg ned. I budsjettet ligger det forslag som betyr en stimulans til de bedrifter og arbeidsgivere som selv lykkes med å få sykefraværet ned. Dette er en mer fornuftig vei å gå.

En regjering kan ikke alene skape et samfunn med arbeid til alle. En regjering kan derimot legge til rette for at alle krefter i samfunnet trekker i samme retning. Det er slike grep vi forsøker å legge opp til i statsbudsjettet.

Kommunene blir gjennom budsjettet tillagt et større ansvar for sysselsettingen. Det gjør vi fordi vi gjennom kommunene kan løse viktige oppgaver, ikke minst innen miljø, kultur og omsorg. Å få kommunene til å tenke mer sysselsetting, kan bidra til lavere ledighet og samtidig redusere omkostningene ledigheten ellers skaper for kommunene.

Det er lagt opp til en innskjerping av kriteriene for å få sykepenger, attføringspenger og uførepensjon. Sammen med økte bevilgninger bl.a. til yrkesrettet attføring, vil vi legge til rette for arbeid fremfor trygd, til beste for den enkelte, men også for bedriftene og samfunnet.

For første gang på svært mange år, er de fleste avgifter uendret. Avgifter som betyr mye for næringslivet går faktisk ned. Også disse forslag springer ut av en helhetlig sysselsttingspolitikk.

Arbeiderpartiet vil føre videre en alkoholpolitikk som kan bidra til å holde forbruket av alkoholsterke varer nede. Verdens høyeste alkohol-avgifter, økt reisevirksomhet, grensehandel, smugling og hjemme-produksjon betyr imidlertid at myndighetene er i ferd med å miste styring med den faktiske alkoholomsetning. Og det betyr at arbeidsplasser flyttes utenlands.

Så sent som i sommer, da grensehandelen opptok alle partier, var det enighet om at noe måtte gjøres. Da er det meningsløst at det blir latterliggort - også av folk som burde vite bedre - noen måneder senere når en faktisk gjør noe ved å senke særlig høye avgifter.

Å videreføre skattereglene fra den omfattende skatte-reformen for 1992, er viktig for tilliten i norsk økonomi. Økes skattene nå, slik enkelte går inn for, ville det skape usikkerhet både hos bedrifter og husholdninger. Noen snakker om å øke verdien av fradragene for å hjelpe folk med høy gjeld. Da må vi minne om at halvparten av inntektstakerne med lavere og midlere inntekter, fikk økt sitt rentefradrag gjennom skattereformen. Det er ikke mulig å øke verdien av fradragene uten samtidig å øke viktige skattesatser. Det blir ikke flere penger til å betale renter med, dersom skattene øker igjen. At skatten på overskudd nå er lavere enn hos de fleste av våre samhandelspartnere, bør gi næringslivet muligheter for framtida.

Også i 1993 vil Norge være det eneste land i den vestlige verden som bruker mer enn 1% av nasjonalinntekten til de fattige land i verden - og det skal vi fortsette å gjøre.

De samlede utgiftene på statsbudsjettet eksklusiv utgifter til petroleumsvirksomheten er neste år på over 350 milliarder kroner eller nær 60 prosent av verdiskapingen i fastlandsvirksomheten. Sammensetningen av dette enorme beløpet, har stor betydning for den framtidige tillit til norsk økonomi. Jo mer de bundne utgiftene vokser, jo mer reduseres handlefriheten. Regjeringen prioriterer derfor arbeidslinjen fremfor trygdelinjen. I forhold til vedtatt budsjett for i år økes bevilgningene til infrastruktur og sysselsettingstiltak med 1,7 milliarder kroner. I forhold til vedtatt budsjett for i fjor er økningen på 6,5 milliarder kroner. Dette er bevilgninger som bedrer kommunikasjonene, øker kvalifikasjonene for de som søker eller skal søke seg arbeid, utbedrer energinettet osv.

Jo mer vi klarer å redusere de bundne overføringene, jo mer handlingsrom skaper vi for aktive sysselsettingstiltak. Og dette er tiltak som i høyeste grad også har betydning for utviklingen av vårt arbeids- og næringsliv.

Norge har i utgangspunktet en sterk økonomi. Regjeringen har lagt fram et forsvarlig budsjett. Med de stormkast vi har sett rundt oss er det viktig at budsjettet ikke blir svekket gjennom den behandling som nå finner sted i Stortinget. For Regjeringen og Arbeiderpartiet er det viktig samtidig å bevare en rettferdig fordeling og den helhetlige satsingen på økt sysselsetting som er budsjettets viktigste kjennemerke.